

Selvitys
31.5.2023

Dnro V/8626/2023

Sosiaali- ja terveysministeriö
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Valviran laatima yhteenveto aluehallintovirastojen selvityksistä sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisesta toteutumisesta vuonna 2022 ja alkuvuodesta 2023

Tässä yhteenvedossa esitettävät kohdat perustuvat aluehallintovirastojen antamissa selvityksissä esiin nostettuihin useilla hyvinvointialueilla tai valtakunnallisesti esiintyviin puutteisiin palvelujärjestelmässä, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä ja tuottamisessa sekä toiminnan ohjauksessa.

Palvelujen laatu

Järjestämisvastuun toteutumisessa on valtakunnallisesti haasteita hoitoon ja palveluun pääsyssä. Esille on tullut myös alueellista eriarvoisuutta. Haasteita on välittömässä yhteydensaannissa hoidon ja palvelutarpeen arviointiin sekä hoidon ja palvelun saamisessa. Välittömässä yhteydensaannissa terveysasemalle, terveydenhuoltoon sekä suun terveydenhuoltoon, on haasteita eri puolilla maata. Yhteispäivystyksissä on ruuhkautumista ja saatavuusongelmaa. Mielenterveyspalveluihin pääsyssä on haasteita useilla alueilla, myös lasten ja nuorten kohdalla. Lastensuojelussa palvelutarpeen arviointi on viivästynyt huomattavasti.

Hoidon ja palvelun saamisen viivästymiseen on vaikuttanut valtakunnallinen henkilöstövaje. Lisäksi on ilmennyt osin myös johtamiseen ja organisaatorakenteisiin liittyvää hoito- ja palveluketjujen toimimattomuutta. Päivystysten ruuhkautumisessa ja hoitoaikojen pitkittymisessä osasyynä on jatkohoitoaikojen ja asumispalvelujen paikkavajeesta johtuva. Tarvittavan hoidon tai palvelun viivästyminen kuormittaa sosiaali- ja terveydenhuollon muita palveluita, jotka joutuvat paikkaamaan tilannetta.

Henkilöstövajetta on erityisesti hoitohenkilökunnasta, lääkäreistä, psykologeista ja sosiaalityöntekijöistä. Vaje kohdentuu hoidon ja palvelutarpeen arvioinnissa esille tuotujen lisäksi erityisesti psykiatriaan, mutta myös muuhun erikoissairaanhoidon, lastenneuvolaan ja kouluterveydenhuoltoon sekä lastensuojelun sijaishuoltoon ja ikääntyneiden palveluihin.

Henkilöstön vaihtuvuus, riittämättömyys ja henkilöstövajeeseen vastaaminen tilapäishenkilöstöllä, ostopalveluilla ja avustavalla henkilöstöllä aiheuttaa osaamisvajetta. Puutteita on ilmennyt toimivallan käytössä sekä toimintatavoissa, kommunikoinnissa, dokumentoinnissa, asiakkaiden kohtelussa ja itsemääräämisoikeuden toteutumisessa.

Järjestämisvastuuseen kuuluvan omavalvonnan laajuuden hahmottamisessa on ollut haasteita ja valvontatehtävän resursointi on keskeneräinen, erityisesti terveydenhuollon omavalvonnan osalta. Sosiaalihuollon omavalvonta on painottunut yksityisiin sosiaalipalveluihin. Muistutuksiin vastaamisessa on viivettä ja pyydettyjen muistutusvastausten toimittaminen valvontaviranomaisille ei ole kaikilta osin toteutunut. Valvontaviranomaisten pyytämässä selvityksissä on ilmennyt puutteita ja vastaukset ovat viivästyneet.

Sosiaali- ja terveydenhuolto on osa yhteiskuntaa

Valtakunnallisesti on todettu koronaepidemian aiheuttama hoitovelka ja henkilöstön kuormitus. Hoitohenkilöstön työtaistelutoimet lisäsivät vajaamiehitystä sekä riskitilanteita ja lisäsivät hoitovelkaa. Myös ukrainalaisten maahantulo on edellyttänyt sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön rakenteet ja kuntayhteistyö ovat kehittymässä. Osassa hyvinvointialueita yhteistyön rakenteiden ja resurssien muutos vaatii enemmän valmistelua, erityisesti ehkäisevän päihdetyön osalta. Myös varautumisen rakenteet ovat kehittymässä.